

**ПОСИЛЕННЯ
КОНСОЛІДАЦІЇ
СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
НА ШЛЯХУ ВСТУПУ
УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ
МОЛДОВА ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

УДК 316+339.94
ББК 60.5+66.4

Соціологічна асоціація України
Південноукраїнське відділення САУ
Державний вищий навчальний заклад
**«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.
Д. Ушинського»**
Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет психології, політології та соціології
Universitatea de Stat din Moldova
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
Centrul Sociologie și Psihologie Socială al ICJPS
Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova

**«ПОСИЛЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ»**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

Рецензенти:

Інна ГОЛУБОВИЧ, докторка філософських наук, професорка, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Лілія ЯКОВЛЕВА, доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціології Національного університету «Одеська Юридична Академія».

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Протокол № 5 від 28.11.2024 р

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Олена ЛІСЕЄНКО**, д. соц. н., професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Члени редколегії:

МОКАНУ Віктор, д. соц. н., директор Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, керівник Асоціації соціологів і демографів Республіки Молдова, Республіка Молдова

БОРІНШТЕЙН Євген, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

ПЕТІНОВА Оксана, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

АТАМАНЮК Зоя, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Посилення консолідації суспільства та ролі людського капіталу на шляху вступу України та Республіки Молдова до Європейського Союзу : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кишинев- м. Одеса, 17-18 жовтня 2024 року) / за ред. д. с. н., проф. Лісеєнко О. В. – 138 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

© Південноукраїнське відділення Соціологічної асоціації України, 2024

© Асоціація соціологів та демографів Республіки Молдова, 2024

ЗМІСТ

МОCANU Victor, МОCANU Ion	CERCETAREA CALITATIVĂ A RELAȚIEI DINTRE SĂNĂTATE ȘI REZILIENȚA SOCIALĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA QUALITATIVE RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN HEALTH AND SOCIAL RESILIENCE IN REPUBLIC OF MOLDOVA.....	7
ЯКОВЛЕВ Денис	КОНСОЛІДАЦІЯ ШЛЯХОМ КРЕАТИВНОСТІ. РОЛЬ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ У ПІДВИЩЕННІ СТІЙКОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	15
МОCANU Angela	INFLUENȚA STRATIFICĂRII ASUPRA REZILIENȚEI SOCIALE THE INFLUENCE OF STRATIFICATION ON THE SOCIAL RESILIENCE	18
ПОДШИВАЛКІНА Валентина	ЗМУШЕНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЯК ФАКТОР БЕЗПЕКИ ТА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	25
ЛОБАНОВА Алла	ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ОСНОВНІ ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ	28
KNYZHNIAK Larysa	SAFE INTELLECTUAL COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE CREATION AND IMPLEMENTATION OF HUMAN CAPITAL IN THE PROCESS OF EUROPEAN INTEGRATION	31
ТРУШЕВИЧ Ганна	СПРИЙНЯТТЯ ОБРАЗУ ЛІДЕРА ВОЄННОГО ЧАСУ УКРАЇНЦЯМИ КРЕАТИВНОГО КЛАСУ: КОМУНІКАЦІЙНИЙ ВПЛИВ	33
КАМЕНСЬКА Тетяна	РЕАГУВАННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ НА СУЧАСНІ ЗМІНИ В УКРАЇНІ	36
КАЛАШНІКОВА Людмила	МІСІЯ СОЦІОЛОГІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ : ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	38
БОРІНШТЕЙН Євген	СОЦІОКУЛЬТУРНЕ БАЧЕННЯ СТРАТЕГІЙ БЕЗПЕЦИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	41
PETINOVA Oksana, MAZUR Julia	CIVIL SECURITY IN THE CONTEXT OF DISINFORMATION AND PROTECTING AGAINST SOCIAL RISKS AND STRENGTHENING THE RESILIENCE OF SOCIETY	44

ЛІТЕРАТУРА:

1. Креативні ініціативи на підтримку армії. Ukrainer. URL: <https://www.ukrainer.net/kreatyv-armii/>
2. Мотивацію бійців, креативність та ініціативність потрібно підтримувати, - Рахманін. Lb.ua. URL: https://lb.ua/news/2023/07/20/566167_motivatsiyu_biysiv_kreativnist.html
3. Середній клас у соціальній структурі України. Науковий блог Національний університет «Острозька академія». URL: <https://naub.oa.edu.ua/serednij-klas-u-sotsialnij-strukturi-ukrajini/>
4. Середній клас в Україні: нечисленний і невливовий. BBC News Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/06/130604_ukraine_middle_class_az
5. Тільки 14% українців відносяться до середнього класу – опитування. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/12/16/7052181/>
6. Як блогери заохочують донарити на ЗСУ. Топ креативних зборів. Київ 24. News. URL: <https://kyiv24.news/publications/yak-blogery-zaohochuyut-ukrayincziv-donatyty-na-zsu-top-kreatyvnyh-zboriv>
7. Яковлев, Д. В. (2022). Дилема української демократії: приватні олігархічні інтереси проти середнього класу. У *Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональні виміри*: Зб. матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 27-28 жовтня 2022 р.), 29-37. Івано-Франківськ.
8. Яковлев, Д. В. (2023). Європейський вибір середнього класу в Україні. У *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.), 163-165. Одеса : Видавництво «Юридика».
9. Яковлев, Д. В. (2023). Зміна поколінь в українському середньому класі. *Український соціум: політико-психологічний вимір зміни поколінь*: зб. наук. праць. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15 груд. 2023 р.), 48-54. Київ-Ніжин : Видавець Лисенко М. М.
10. Yakovlev, D., Borovyk, L., & Diachenko, O. (2022). The voice of the middle class and economic democracy in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 8(3), P. 220-227. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-3-220-227>

Angela MOCANU,

*PhD, Institute of Political, Legal and Sociological Researches,
Moldova State University*

INFLUENȚA STRATIFICĂRII ASUPRA REZILIENȚEI SOCIALE THE INFLUENCE OF STRATIFICATION ON THE SOCIAL RESILIENCE

Abordarea multidisciplinară și multidimensională a structurii și stratificării sociale este predominantă în literatura de specialitate, fiind utilizați diferiți indicatori de măsurare: ocupația, sursa de venit, gradul de bunăstare al gospodăriei, averea [3], gradul de control asupra resurselor economice [11], gradul de securitate al serviciului deținut, posibilitățile de promovare, gradul de control asupra procesului muncii [4], care rezultă într-o stratificare de ordin economic a populației. Alți autori dezvoltă un curent oarecum complementar celui anterior prezentat, prin utilizarea unor indicatori precum capitalul cultural [10] și stilurile de viață [2], care rezultă, mai degrabă, într-o stratificare de ordin cultural.

Pe parcursul istoriei dezvoltării sale omenirea a cunoscut diferite forme de stratificare : caste, stări , clase. Odată apărută, societatea a fost bazată pe inegalități. Anumite persoane sau grupuri de persoane ocupau un loc mai privilegiat, alții nu se puteau bucura de nici o facilitate în condițiile în care trăiau. Stratificarea desemnează maniera în care o societate diferențiază și ierarhizează funcțiile. Această problemă a constituit obiectul de studiu al cercetătorilor din toate timpurile. Mai mult decât atât, au existat un șir de autori, în special în perioada iluminismului (Th.Morus, Campanella), în lucrările cărora au fost descrise modele sociale ideale, fără clase. Concepție care a perpetuat de fapt în toate perioadele istorice, făcându-se experimente sociale, prin care a trecut și Republica Moldova. A. Giddens [3] consideră că există clasa superioară, vechea clasă de mijloc, clasa mijlocie de sus, clasa mijlocie de jos, clasa muncitoare de sus, clasa muncitoare de jos și subclasa.

În Republica Moldova, anumite aspecte ale stratificării sociale a populației care s-au produs în urma schimbării relațiilor de proprietate și-au găsit reflectare în lucrările sociologilor A. Timuș, G. Entelis, N. Țurcanu, politologilor și filosofilor A. Roșca, P. Varzari, A. Zavtur, Cl. Zavtur, A. Pascaru, V. Moșneaga, V.Saca și alții. În plan sociologic, atenția cercetătorilor a fost focalizată pe relevarea problemelor sociale cauzate de reformele din societate și necesitatea perfecționării politicii sociale. Cercetătorii în domeniu evidențiază trei forme ale stratificării sociale: stratificarea economică (nivelul de venit al indivizilor), stratificarea politică (accesul indivizilor la puterea politică), stratificarea profesională (diferențierea populației în funcție de tipul activității, ocupației, profesiei.) Munca se divizează în fizică și intelectuală. De asemenea, stratificarea profesională se manifestă în funcție de ierarhia grupurilor profesionale de bază (stratificarea interprofesională) și clasificarea din interiorul fiecărei clase profesionale (stratificarea intraprofesională), unde criteriul de bază este prestigiul profesiei. În acest studiu ne-am propus să analizăm rolul factorilor socio-demografici asupra coeziunii sociale, care sunt factorii ce influențează asupra mobilității sociale, cu care clasă se autoidentifică respondenții și care sunt factorii ce determină autoidentificarea. În calitate de material empiric am utilizat rezultatele cercetării calitative realizate de către Centrul Sociologie și Psihologie Socială pe parcursul mai multor ani. De asemenea, au fost utilizate și rezultatele cercetării efectuate de CBS-AXA în anul 2024 pe un eșantion de 1603 respondenți, datele statistice oferite de către Departamentul Național de Statistică. La realizarea lucrării a fost utilizată și metoda comparativă.

Analizând rezultatele investigațiilor, putem spune că respondenții oferă o interpretare multidimensională a stratificării sociale. Ei se autopoziționează în ierarhia socială de cele mai dese ori undeva la mijloc, dacă au studii medii complete și incomplete, iar respondenții cu studii superioare consideră că fac parte din stratul superior. Drept criteriu de bază în ierarhizarea socială ei invocă prestigiul ocupației pe care o au sau au avut-o ei comparativ cu alte persoane din localitatea lor.

Educația este considerată drept unul din mijloacele de egalizare a societății. Nu putem afirma cu certitudine că doar acest factor în sine este determinant în

ocuparea de către individ a unei poziții în ierarhia socială, însă nivelul de educație a populației are implicații majore asupra configurației și evoluției structurii sociale. Școala poate fi considerată un instrument de dezvoltare economică, un dispozitiv de alocare a statusurilor sociale, o instanță de socializare, o întreprindere de transmitere a cunoștințelor și culturii. Din punct de vedere istoric și geografic, se observă mari variații ale modului în care sociologii au definit și tratat problemele abordate. La începutul sec. XX, E. Durkheim a studiat geneza sistemului de învățământ, evoluția conținutului disciplinelor și formele de organizare. În a doua jumătate a sec. XX, în Europa au fost lansate marile anchete cantitative, menite să studieze problemele existente în sistemul de învățământ [5, p. 62]. Așa dar, în plan teoretic, studiile ar trebui să asigure posibilitatea mobilității ascendente în ierarhia socială. În ce măsură reușește acest lucru este discutabil. Încă P. Sorokin [12] în lucrările sale analiza accesul populației la studiile medii și universitare. Studii, menționa autorul, obțin mulți, însă din cauza concurenței puțini sunt acei care își găsesc un loc potrivit de muncă, astfel poate fi explicată creșterea infrafracționalității.

P. Bourdieu a încercat să analizeze din alt punct de vedere rolul studiilor în constituirea claselor sociale [10]. Autorul demonstrează că elitele și-au elaborat noi strategii pentru a-și asigura continuitatea din generație în generație. Asta chiar dacă studiile sunt declarate drept șanse egale și echitabile pentru toți. Aici el avea în vedere programul de studii, calitatea lui și, nu în ultimul rând, mediul social în care decurge procesul de studii. Astfel, reproducerea relațiilor de clasă, privilegiilor sociale include în sine capitalul cultural. În acest context, studiile sunt o oportunitate a mobilității sociale pe verticală pentru categoriile asigurate.

Datele empirice ale cercetării noastre denotă următoarele în acest sens: respondenții cu studii medii și superioare consideră calitățile personale și calitatea muncii îndeplinită drept un criteriu de împărțire a claselor sociale. Cei fără de studii și șomerii consideră că anume studiile de cele mai dese ori sunt principiul de bază al stratificării sociale, oportunitatea de a se situa pe o treaptă socială ierarhic superioară, de a fi ”stăpâni pe situația lor și a celor din jur”.

Autopoziționarea socială. Deși se bazează pe criteriile subiective ale respondenților de percepere a locului lor în societate, totuși ne oferă o informație prețioasă în acest sens. Totodată, ne-a interesat și posibilitatea de mobilitate socială a populației, chiar dacă este determinată doar în baza criteriilor subiective. Respondenților li s-a oferit o scară ierarhică de la unu la zece, fiind rugați să se regăsească atât pe sine, cât și familia în care au crescut.

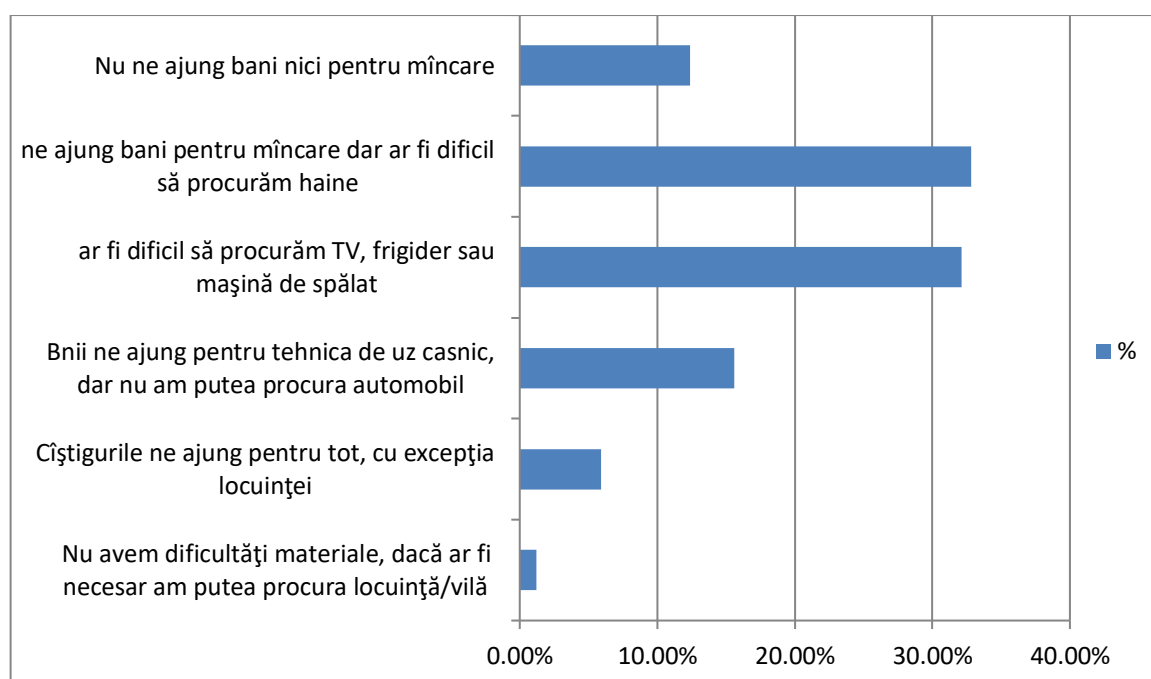
Tabelul 1. Autopoziționarea socială a respondenților

	Clasa medie de sus	Clasa medie nucleu	Clasa medie de jos	Clasa de jos
Dvs. personal unde v-ați situa pe scara indicată	11, 9	27,3	42,6	18,2
Unde s-ar situa familia în care ați crescut	13	27	37,3	22,7

Sursa: elaborat de autor.

După cum putem vedea din Tabelul 1, majoritatea și marea majoritate a respondenților se autoidentifică cu clasa medie nucleu și clasa medie de jos. Circa fiecare a zecea persoană consideră că face parte din clasa medie de sus. Ținem să menționăm că studiile nu influențează asupra optimismului identificării sociale: atât respondenții cu studii superioare (19%), cât și cei cu studii gimnaziale (17%). Deci, este aproape egală cu numărul celor care consideră că fac parte din clasa medie de sus. Analizând rezultatele cercetării, observăm că nu putem vorbi despre o mobilitate socială. Circa 12% din respondenți se autoidentifică cu clasa medie de sus, 27% din cu clasa medie nucleu. Procentul rămâne practic neschimbat și pentru familiile în care au crescut respondenții: 13% consideră că făceau parte din clasa medie de sus și 27% - clasa medie nucleu. Un mic trend pozitiv se atestă la clasa de jos: 22,7% au atribuit la această categorie socială familia în care au crescut și doar 18,2% respondenți consideră că fac parte din această clasă la momentul actual. Asupra mobilității sociale nu influențează nici zona de reședință, atât la sate, cât și la orașe, observăm o perpetuare a clasei din care făceau parte familiile în care au crescut respondenții și cele actuale ale subiecților chestionați.

Tabelul 2. Nivelul de venit al populației

Sursa: CBS-AXA/TNS BBSS reprezentative în Moldova, 2024.

Sunt interesante rezultatele cercetării realizate de către compania CBS-AXA, unde respondenții se raportează la un grup social sau altul în funcție de capacitățile lor de cumpărare. În chestionar, la capitolul stratificare socială, respondenților le-au fost adresate două întrebări: în prima întrebare respondenții au fost rugați să indice

stratul social cu care se identifică, propunându-li-se o scală din șase trepte, în cea de-a doua întrebare, tot pe o scală din șase trepte, au fost incluse capacitățile financiare pentru fiecare treaptă.

Tabelul 3. Poziționarea socială a respondenților în funcție de venit

Straturile sociale	%	Starea materială a familiei	%
Oameni foarte bogați care au tot ce le trebuie fără restricții de consum (grupul social superior)	0,7	Nu avem dificultăți materiale, dacă ar fi necesar am putea procura locuință	1,2
Oameni înstăriți care nu-și permit procurarea lucrurilor luxoase (grupul social de sus)	3,0	Cîștigurile ne ajung pentru tot, cu excepția locuinței	5,9
Oameni nu prea înstăriți, nevoiți să facă economii (grupul social de mijloc)	52,6	Banii ne ajung pentru tehnica de uz casnic, dar nu am putea procura automobil	15,6
Oameni prost asigurați care duc lipsa celor necesare (primul grup social de jos)	24,4	Ar fi dificil să prurăm frigider, tv, mașină de spălat	32,1
Oameni săraci care se află la limita sărăciei (al doilea grup social de jos)	14,1	Ne ajung bani pentru mancare, dar ar fi dificil să procurăm haine	32,8
Oameni foarte săraci (grupul social cel mai de jos)	5,2	Nu ne ajung bani nici pentru mancare	12,4

Sursa: CBS-AXA/TNS BBSS reprezentative în Moldova, 2024.

Într-un sistem de straturi profesia este criteriul esențial de clasificare. Bazându-se pe teoria stratificării, mobilitatea oferă informații parțiale despre schimbarea socială, deoarece acestea se petrec între poziții sociale prestabilite. Apare întrebarea: *Care sunt factorii care îi determină pe indivizi să aleagă o profesie sau alta?* Răspunsul a fost găsit în cadrul cercetărilor cantitative realizate în anii '60 ai secolului trecut în Franța. În calitate de variabile s-au prefigurat studiile părinților și nivelul de venit al familiei din care provenea elevul. Cu alte cuvinte, mediul social primar este determinant în alegerea traiectoriei de viață a individului.

Conform rezultatelor cercetării, studiile și statusul ocupațional al părinților influențează asupra profesiei și statusului ocupațional al copiilor.

Tabelul 3. Statusul ocupațional al respondenților comparativ cu cel al părinților, %

	Statusul ocupațional al tatălui	Statusul ocupațional al mamei
Considerabil mai înalt	24,5	28,7

Într-o anumită măsură mai înalt	30,9	32,1
La fel	25,3	23,8
Într-o anumită măsură mai jos	9,1	6,4
Considerabil mai jos	4,0	4,7
Nu cunosc statusul ocupațional al tatălui/mamei	6,3	4,2

Sursa: elaborat de autor.

Conform datelor din *tabelul 3*, circa 1/3 din respondenți consideră că statusul lor ocupațional este ”considerabil mai înalt” și ”într-o anumită măsură mai înalt” decât al părinților. În acest context se evidențiază faptul că statusul ocupațional al respondenților este mai înalt decât cel al mamei: 28,7% - considerabil mai înalt și 32,1% - într-o anumită măsură mai înalt. Tendința se păstrează și atunci când respondenții afirmă că au status profesional mai jos: este mai mic numărul celor care consideră că au un status profesional mai jos decât cel al mamei. Acest lucru ar putea fi explicat prin faptul că o bună parte din populația feminină își dedică activitatea sa vieții de familie în detrimentul celei profesionale. Fiecare al doilea respondent are un status ocupațional mai înalt decât cel al părinților săi.

În cadrul cercetării, respondenților le-a fost adresată următoarea întrebare: *Dacă ne gândim la studii, ocupația Dvs. și felul în care trăiți, comparativ cu alte persoane din Moldova, Dvs. considerați că: ați obținut ce trebuie să vă aparțină după merit – 25%, ați obținut chiar mai mult decât ar trebui să vă aparțină după merit – 6%, ați obținut mai puțin decât ați merita – 41%, ați obținut cu mult mai puțin decât ați merita – 16%.* Mai mult de jumătate din respondenți (56%) susțin că ”au obținut mai puțin sau mult mai puțin” decât ar merita, adică populația nu este mulțumită de realizările sale la moment. Evident că aceasta este o problemă importantă pentru întreaga societate și noi în cadrul cercetării ne-am propus să studiem mai profund acest fenomen prin prisma eforturilor depuse de respondenți pe parcursul autoafirmării sale profesionale.

Cercetătorii în domeniu apreciază că, în ultimele decenii, a avut loc o creștere considerabilă a nivelului de educație a populației. În Germania, spre exemplu, conform raportului Institutului de Economie Germană, scade dependența nivelului de studii al copiilor de statusul social al părinților [15]. În societățile occidentale, 70-80% dintr-o generație finalizează învățământul mediu și mai mult de jumătate dintre aceștia își continuă studiile într-o formă de învățământ superior, în timp ce numărul poziției intermediare și înalte din cadrul ierarhiei sociale a evoluat mult mai lent. Astfel, o parte importantă a absolvenților de învățământ mediu, dar și superior, trebuie să ocupe poziții sociale aflate sub nivelul lor de pregătire, fapt care duce la sentimente de frustrare, neîncredere în școală [7, p.152].

O componentă foarte importantă în activitatea profesională sunt condițiile de muncă. Conform rezultatelor cercetării pe care am efectuat-o, condițiile de muncă depind de mediul de reședință al respondenților. Pentru persoanele cu nivel mediu sau superior de studii din mediul urban condițiile de muncă sunt foarte bune: dispun de tehnica necesară, servicii comunale calitative etc. Altfel stau lucrurile în mediul rural: lipsesc mijloacele tehnice necesare pentru ca angajații să-și îndeplinească calitativ și eficient obligațiunile de serviciu, de exemplu, un medic de familie este responsabil de sănătatea locuitorilor a mai multor sate (uneori 6-7 localități), și aceasta în condițiile în care nu le este oferit transport de serviciu, fiind nevoiți să se deplaseze cu bicicleta. Problema transportului încearcă să o depășească și polițiștii din localitățile rurale, care uneori sunt dispuși să utilizeze transportul propriu în interes de serviciu, solicitând doar să li se ofere combustibil pentru a se deplasa în teritoriu.

Tinerii angajați în câmpul muncii (18-29 ani), indiferent de tipul localității în care locuiesc, nu prea sunt mulțumiți de condițiile de muncă. Doar aproximativ o treime din respondenți afirmă că condițiile de muncă sunt acceptabile. Toți respondenții din această categorie de vârstă sunt solidari în ceea ce privește remunerarea: consideră că salariile sunt mici la locurile lor de muncă. Tot ei afirmă că sunt nevoiți să lucreze mai mult decât prevede funcția lor și nu au susținere din partea colegilor mai în vârstă sau a managerilor.

Experiența de muncă. Asupra vechimii de muncă influențează nivelul studiilor și mediul de reședință. Persoanele cu studii superioare din mediul urban au un stagiul de muncă mai redus decât persoanele cu studii similare din localitățile rurale. În schimb, pentru majoritatea respondenților cu nivel redus de educație, poziții sociale joase mediul de reședință nu are influență asupra stagiului de muncă. Atât în mediul urban, cât și în cel rural activează mai puțin de cinci ani la actualul loc de muncă.

O mare parte din respondenții tineri (18-29 ani) din mediul urban nu sunt angajați în câmpul muncii, pentru cei angajați experiența la actualul loc de muncă constituie în mediu 1,5 ani. Foarte mulți tineri nu se pot angaja legal la serviciu iar pentru a soluționa cumva problema materială se angajează sezonier la lucru, de cele mai dese ori vara, sau își ajută părinții la locurile lor de muncă. De menționat că, pentru această categorie de respondenți în mediul rural lipsesc răspunsurile, fapt ce ne-ar permite să presupunem lipsa sau prezența într-un număr foarte redus a tinerilor în localitățile rurale.

Condițiile de muncă sunt acceptabile pentru majoritatea respondenților trecuți de vârsta tinereții, fie din cauza lipsei locurilor de muncă, fie din cauza vârstei sau a stării sănătății. Putem spune chiar că participanții la discuție au exprimat o resemnare în acest sens, spunând că oricum nu pot schimba nimic, în altă parte este/poate fi și mai rău. Practic toți au invocat drept principalul neajuns al locului de muncă salariul mic. Tinerii din mediul urban dar și cei din mediul rural încă nu se pot expune în acest sens, fie că au puțin timp de când activează la actualul lor post

de lucru, fie că sunt în căutarea altor oportunități, sau intenționează să plece peste hotare. De menționat și faptul că nivelul studiilor puțin influențează sau nu influențează deloc asupra gradului de mulțumire de locul și condițiile de muncă.

BIBLIOGRAFICE:

1. Bernhem „The Vanishing Nest Egg: Reflection on Saving in America”, Century Foundation, New York, 1991
2. Comșa M. Stiluri de viață în România. Cluj: Presa Universitară Clujeană, 2006.
3. Giddens A. Sociologie. București: All, 2010.
4. Erikson R., Goldthorpe J. The constant flux: a study of class mobility in industrial societies. Oxford: Clarendon, 1992.
5. Ferreol G. Dicționar de sociologie. Iași: Polirom, 1998, p. 62.
6. Jecan D. & Pop C. *Education and occupation for five generations in Romania: A Sequential analysis of cohort status consistency*, Universitatea Babeș Bolyai, Studia Sociologia, LVII, 1, 61-81, 2012
7. Larionescu M. Constituirea clasei mijlocii în România. București: Editura Economica, 2007.
8. Mills C. W. „The power elite”, Oxford University press, New York, 1957.
9. Raport de stare a țării. Republica Moldova. Expert-Grup, Centru Analitic Independent. Chișinău 2017, p.24, 31.
10. Swartz D. Culture and Power: the sociology of Pierre Bourdieu. London, 1997.
11. Wright E. Class Counts. Comparative studies in class Analysis. Cambridge: University Press, 1997.
12. Bednost y neravenstva: 10 let spustia. Analytycheskyi doklad. Ynstytut Cotsyolohyy RAN, 2013.
13. Sorokyn P. «Chelovek. Tsyvlyzatsiya. Obshchestvo». Polytyzdat, 1992.
14. Veber M. «Yzbrannoe. Obraz obshchestva» Moskva, Tsentr Humanytarnykh ynytyatyv, 2018.
15. www.dw.com

Валентина ПОДШИВАЛКІНА,
доктор соціологічних наук, гостьовий професор,
Лієпайський університет, Латвія

ЗМУШЕНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЯК ФАКТОР БЕЗПЕКИ ТА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Прагнення України інтегруватися до Євросоюзу стало однією з причин російської агресії ще 2014 року, а 2022 року — російсько-української війни та водночас джерелом підтримки народів багатьох країн у протистоянні з агресором. Європейські країни та інші країни надавали та продовжують надавати військову та гуманітарну підтримку Україні. Влітку 2022 року Україна набула офіційного статусу країни-кандидата на вступ до Євросоюзу, незважаючи на війну на її території. Консолідація суспільства та стійкість українців у протидії агресії стала важливим чинником на шляху євроінтеграції України. Європа прийняла та підтримала мільйони українських біженців. Це знак взаємної довіри та підтримки прагнень українців зберегти свою